

BEVEZETÉS

Fodor Géza operafelvételekről írt, kötetben még publikálatlan kritikáit sajtó alá rendezve szerettük volna arányosan elosztani három kötetbe a hatalmas anyagot. A szerzők időrendjét követve erre azonban nem nyílt lehetőség: a Verdiről szóló írások túldagasztották volna az első kötetet, az utána következő Wagner pedig szintén olyan kiemelt helyet foglal el Fodor Géza lemezkritikusi hagyatékában, hogy e két óriás jóval vastkosabb kötetet igényel, mint a Monteverditől Lisztig terjedő időszak együttvéve. A harmadik, záró kötet majd – Offenbachtól Henzéig – nagyjából hasonló méretű lesz.

Ennek a kötetnek az elejére néhány olyan recenzió került, amelyeknek kivételesen nem az operák a címszereplői, hanem előadók. Mivel az előadott művek többségének Verdi vagy Wagner a szerzője, és mivel a kritikáknak ezt a típusát nem akartuk több kötetbe szétdarabolni, ezt az elhelyezést találtuk a legésszerűbbnek. A kötet így három részre oszlik: I. A magyar operaszínpad csillagaitól Gruberováig és Callasig, II. Verdi, III. Wagner. Az egyes részekben belül az írásokat nem a tárgyalta művek, hanem a felvételeikről szóló beszámolók keletkezésének sorrendjében helyeztük el, ugyanabból a megfontolásból, mint az első kötet Mozart-anyagát: így nyomon követheti az olvasó Fodor Géza kritikai szemléletének folyamatos alakulását, és közben a Verdi- és Wagner-operák lemezkiadás- és interpretációtörténeti körvonalai is kibontakoznak. Ezek a kritikai esszék (ahogy műfajukat az első kötet recenziójában Pintér Tibor találóan elnevezte) rendszerint több produkciót tárgyalnak egy közös szempont szerinti elrendezésben. Ezért került a kötetbe egy „kakuktkojás” is: az *Operai perújítás Johanna ügyében* szétválaszthatatlan egységben ünnepli Verdi és Csajkovszkij Jeanne D’Arc-operájának színpadi rehabilitációját.

Egy másik esetben a tárgyalta előadások száma olyan nagy (11 CD + 2 videó *Tannhäuser* és ugyanennyi *Lohengrin*), hogy kivételesen eltekintettünk az írás címe alatt a felvételek felsorolásától (a diszkográfiában megtalálhatók). A felvételek hordozó eszköze változott az idők során: amit Fodor Géza még hosszanjátszó hanglemezen (LP-n) hallgatott vagy videokazettán (VHS-en) látott, az ma jórészt CD-n és DVD-n érhető el – a kötet végi lemezkatalógusban ezért már így szerepelnek. Itt az azonos művek felvételei a karmesterek nevének ábécérendje szerint követik egymást.

A szerkesztés során számot kellett vetni azzal a ténnyel, hogy ezek az írások nem kötetbe készültek, ezért óhatatlanul előfordulnak bizonyos ismétlődések, elsősorban idézetek formájában (ebben a kötetben ilyen Tito Gobbi

visszaemlékezése Tullio Serafin karmesteri egyéniségéről vagy Tóth Aladár leírása Verdi *Falstaff*jának különleges előadási nehézségeiről). Ha megadatik neki, Fodor Géza bizonyára megszüntette volna ezeket az átfedéseket. A hagyaték gondozói erre nem érezték magukat feljogosítva. Ahol pedig kétszer is olvashatunk beszámolót ugyanarról az előadásról (pl. Luc Bondy *Don Carlos*-rendezéséről), ott többnyire nincs okunk sajnálni az ismétlést, sőt örülhetünk a kapott többletnek.

A szövegben csak elírásokat javítottunk, és a jobb áttekinthetőség érdekében néhány új bekezdést és szakaszt nyitottunk. Az orosz nevek írásmódja nem egységes. Ahol oroszországi előadásról van szó, ott a nevek a szabályos magyar átírásban olvashatók, ahogy Fodor Géza is írta őket, a nemzetközi produkcióknál viszont a cirill betűs neveket a lemezborítón olvasható alakjukban közöljük, kivéve Nyesztyerenkóét, akit régebről és nem csak lemezről ismerhet a hazai közönség.

Köszönjük Kain Péternek a kézirat figyelmes átnézésével nyújtott önzetlen, baráti segítségét.